

1. Стисло розкрити сутність філософії Нового часу

Філософія Нового часу історичними передумовами свого формування має утвердження буржуазного способу виробництва в Західній Європі, наукову революцію XVI—XVII ст., становлення експериментального природознавства.

Вона утверджувала свої засадні принципи в боротьбі з феодальною ідеологією, середньовічною схоластикою, релігією та церквою, продовжуючи духовні надбання епохи Відродження. Найсуттєвішою особливістю філософії Нового часу була орієнтація на природознавство, тісний зв'язок з проблемами методології наукового пізнання, в якому вона вбачала головний засіб морального і соціального оновлення людства, утвердження людської гідності, свободи і щастя.

2. Як розв'язується проблема методу пізнання

Обґрунтування методології наукового пізнання філософи Нового часу шукають у загальнофілософських (метафізичних) засадах осмислення буття. На цій основі розробляється ще одна важлива проблема, фундаментальна категорія філософії Нового часу — субстанція як сутність буття. Якщо Б.Паскаль, обґрунтовуючи засадні принципи своєї методології пізнання, звертається до світоглядного осмислення людського буття, то переважна більшість його сучасників ці принципи шукають у сутності буття взагалі, зафіксованій у категорії субстанції. Субстанція — це істинне, суттєве, самодостатнє, самопричинне буття, яке породжує всю багатоманітність світу.

Субстанцію як Єдине, яка розумілась в епоху Відродження органічною і гармонійною єдністю духовного і природного, філософи Нового часу намагаються переосмислити та конкретизувати через призму нових досягнень наукового пізнання.

3. Визначити гносеологічні напрями емпіризму та раціоналізму

Європейську філософію 17 століття умовно прийнято називати філософією нового часу. Цей період відрізняється нерівномірністю соціального розвитку. Так, наприклад, в Англії відбувається буржуазна революція, Франція переживає період розквіту абсолютизму, а Італія в наслідок перемоги контрреформації виявляється надовго відкинута з переднього краю суспільного розвитку. Загальний рух від феодалізму до капіталізму носило суперечливий характер і часто брало драматичні форми. Розбіжність між силою влади, права і грошей призводить до того, що самі життєві умови для людини стають випадковими. Через всього перерахованого, філософія Нового часу не є тематично й змістовно однорідною, вона представлена різними національними школами і персоналіями. Але, незважаючи на всі відмінності, сутність філософських устремлінь у всіх одна: довести, що міжфактичним і логічним станом справ

існує принципова тотожність. З питання про те, як реалізується ця тотожність, що існує два філософські традиції: **емпіризм і раціоналізм**.

Емпіризм - напрямок в теорії пізнання, що всі знання виводить з чуттєво досвіду (емпірії). Визнаючи чуттєвий досвід єдиним джерелом пізнання та критерієм істини, емпіризм раціональну пізнавальну діяльність зводить до різного роду комбінацій того матеріалу, який поставляється досвідом, і тлумачить цю діяльність як нічого не додають до змісту знання.

Раціоналізм - сукупність філософських напрямів, які визнають розум основою пізнання і поведінки людей і які вважають, що розумність пристрої, логічний порядок речей - це невід'ємна, необхідна характеристика всього всесвіту. Згідно раціоналістичним навчань загальність і необхідність - логічні ознаки достовірного знання - не можуть бути виведені з досвіду його узагальнень; вони можуть бути почерпнуті тільки з самого розуму, або з понять, властивих розуму від народження, або з понять, що існують тільки в вигляді задатків, нахилів розуму.

Для раціоналізму розум - вищий суддя. Розум - критерій істини. Всі повинні бути підданому критиці та оцінці розуму: і релігія, і законодавство, і сам розум. Лише той має право на існування, що «може встояти перед вільним і відкритим випробуванням».

Раціоналізм з'являється, як реакція на схоластичний спосіб мислення, з його готовими істинами і незаперечними «авторитетами». Раціоналізм робить ставку на людину, на його розум. Логіка його проста і зрозуміла. Людина істота розумна. Світ, що оточує його, теж розумний, отже, розумна людина, пізнавши розумний світ, може побудувати розумне життя.

4. Який зміст агностицизму та індетермінізму Д.Юма

Щодо релігійних питань Юм, виступав як скептик, сумніваючись в існуванні Бога, і перед смертю відмовившись від причастя. Подібні погляди Юма на релігію, по суті близькі до атеїзму, характерні для філософії Просвітництва. Багато французькі просвітителі вважали Юма своїм однодумцем.

Юм виходить з того факту, що людина живе в світі даних йому звідкись відчуттів. Що існує за нашими відчуттями, ми ніколи не зможемо довідатися, оскільки не зможемо залишити сферу відчуттів. У цьому феноменалізм (обмеженості пізнання явищами), Юма і полягають підстави захищається ним позиції агностицизму. Про реальність за межами нашої свідомості ми можемо в кращому випадку будувати лише приблизні, гіпотетичні висловлювання, які ніколи повністю підтверджені не будуть. Все знаходиться в душі підрозділяється Юмом на враження (безпосередні відчуття) та ідеї, під якими Юм мав на увазі образні уявлення, що виходять в результаті діяльності пам'яті, відновлює випробувані раніше враження. Ідеї є ніби віддзеркаленням вражень всередині свідомості. Критерієм відмінності ідей від вражень у свідомості є їх менша яскравість. Крім того, при оперуванні ідеями свідомість вільно, в той час як враження свідомістю контролюються в меншій

мірі. В процесі пізнання відбувається поступове стирання неповторно-одиничних ознак речей, в результаті чого виходять абстракції.

5. Дати характеристику французького Просвітництва, механістичного матеріалізму, науки та прогресу.

Французьке Просвітництво по праву вважається провісником буржуазної революції, що вибухнула 1789 р. у Франції. Основні гасла просвітників: наука і прогрес. Просвітництво сприяло тому, що наукові знання, які були надбанням вузького кола вчених, отримали поширення серед усіх прогресивно мислячих природознавців, представників культури і мистецтва, політичних діячів, юристів і філософів. Філософи Просвітництва особливу увагу приділяли популяризації позитивних, практично корисних знань серед широких кіл освічених людей. При цьому вони вважали, що необхідно залучати до наукових знань правителів, які й сприятимуть втіленню принципу розуму в повсякденному житті конкретних країн. Одним із головних завдань філософи-просвітителі вбачали боротьбу з релігією, оскільки нові знання про природу і суспільство, отримані шляхом обробки дослідних даних, суперечать твердженням релігії.

Матеріалізм це один з основних напрямків філософії, який у вирішенні основного питання філософії стверджує, що буття, природа, матеріальне є первинним, а дух, свідомість, ідеальне — вторинним. Визначення первинності і вторинності різне у різних філософів. Представники вульгарного матеріалізму вважали, що думки, ідеї, свідомість, тобто те, що зазвичай відносять до ідеального, теж є матеріальним. Однак, зазвичай, матеріалісти визнають існування ідеального, хоча вважають його породженням складно організованою матерією. Матеріалізм у філософії протиставляє себе різним школам ідеалізму, а також дуалізму. Термін також вживається для означення світських поглядів та поведінки, при яких матеріальні блага домінують у ієрархії цінностей. Механічний матеріалізм — одна з історичних форм домарксистського матеріалізму, для якої характерне метафізичне пояснення явищ об'єктивної дійсності, зведення якісно різних формоутворень матерії до законів механіки